بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2020/HC-A/146
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްލަޠީފު
- އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތްތައް:
  1. ޢަނީސާ ޢަލީ
  2. ޙަސީނާ ޢަލީ
  3. ޚަދީޖާ ޢަލީ
  4. އަޙްމަދު ސަލީމް
  5. ފުއުދިނާ ޢަލީ
  6. ޢަބްދުއްސަތާރް ޢަލީ
  7. ޙައްސާން ޢަލީ
  8. އާމިނަތު ސުޢުދިން
- ރަޖިސްޓަރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 28 ޛުލްޙިއްޖާ 1441 / 18 އޮގަސްޓު 2020
- ނިމުނު ތާރީޚް: 07 ޞަފަރު 1442 / 24 ސެޕްޓެމްބަރު 2020

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ ޙަމީދު
ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ:
- ނަންބަރު: 3198/Cv-C/2019
- ނިންމި ޤާޟީ: [illegible]
- ބާވަތް: އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] އުފެދިގެން [illegible] މައްސަލަ
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 10 ސެޕްޓެމްބަރު 2019
- ނިމުނު ތާރީޚް: 11 މާރިޗު 2020

- **ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:**

މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] އަދި ޤާނޫނީ [illegible] [illegible]، އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ސ. [illegible]/ [illegible]، މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ފަރާތްތަކަކީ، މއ. [illegible]/ އަނީސާ އަލީ، މއ. [illegible]/ [illegible] އަލީ، މއ. [illegible]/ ޚަދީޖާ އަލީ، މއ. [illegible]/ އަޙްމަދު ސަޢީދު، މއ. [illegible]/ [illegible] އަލީ، މއ. [illegible]/ [illegible] އަލީ، މއ. [illegible]/ [illegible] އަލީ އަދި މއ. [illegible]/ އާމިނަތު [illegible] އެވެ.

- **[illegible] ނުކުތާތައް:**

-01 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މިއީ، މއ. [illegible] [illegible] [illegible]، މއ. [illegible]/ އަނީސާ އަލީއާއި، އަޙްމަދު ސަޢީދާއި، [illegible] އަލީއާއި، [illegible] އަލީއާއި، މއ. [illegible]/ [illegible] އަލީ އާއި ޚަދީޖާ އަލީއާއި، [illegible] އަލީއާއި، އާމިނަތު [illegible]، ސ. [illegible]/ [illegible]، މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްރަޙީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު Cv-C/C-1114/2016 (މއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] 7.3 ވަނަ މާއްދާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] 7.4 ވަނަ މާއްދާގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މއ. [illegible]/ އަނީސާ އަލީއާއި، އަޙްމަދު ސަޢީދާއި، [illegible] އަލީއާއި، [illegible] އަލީއާއި،

މއ. ނެލްކޯސް/ ބަސީނާ އަލީ އާއި ހަދީޖާ އަލީއާއި، އަބްދުއްސަލާމް އަލީއާއި، އާމިނަތު ސަޢީދުގެ ވަކާލާތުން ސ. ހިތަދޫ/ އާޒާދުގެ، މުޙައްމަދު އަބްދުއްލަޠީފުގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން ދަޢުވާ މައްސަލައެއްކަމުގައި،

އެ ކޭސްއާގައި ބުރުމް ކޯޓުހަވާލާ "ދިރާގު،" ބަނޑުވެރި ކަނޑާކަން އެއްބަސްވުމުގައި ހުށަހަޅާފައި، މއ. ނެލްކޯސްހުރިގެއްގައި / މޫސާ، އަލީ އާއި، އަބްދުއްލަޠީފު ސަލާމާއި، މުއްލިން އަލީއާއި، ބައްސާން އަލީއާއި، މއ. ނެލްކޯސް / މޫސާ، ބަސީނާ އަލީއާއި، ހަދީޖާ އަލީއާއި، އަބްދުއްސަލާމް އަލީއާއި، އާމިނަތު ސަޢީދުގެ ވަކާލާތުން އާޒާދުގެ / ސ. ހިތަދޫ، މުޙައްމަދު އަބްދުއްލަޠީފުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކޮށް ހުށަހަޅާ މި މައްސަލަ ސަރުކާރުން ބެލުމަށް، ދަޢުވާކުރި ވަކާލާތުގެ ދަޢުވާގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ވަކިކޮށް ނަންބަރު Cv-C/C-1114/2016 (މއ. ނެލްކޯސްހުރިގެއްގައި ހާލު ބަޔާންކުރެވިފައި ވާ ބައިޓުކުރުމުގެ އެއްބަސްވުން) އެގްރީމަންޓްގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާއާ ދަޢުވާގެ ވަކާލާތުން ޖިނާޔަތްކަމާއި ފަރާތަށް ދިނުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން ޝަރީޢަތަށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު)ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ދަޢުވާކުރި ވަކާލާތުން އެދުނު ވަކިކޮށް އެވަކާލާތުން ދަޢުވާގެ ވަކާލާތު ވަކިކުރަ ނަންބަރު Cv-C/C-1114/2016 (މއ. ނެލްކޯސްހުރިގެއްގައި ހާލު ބައިޓުކުރުމުގެ ރިޢާޔަތްކުރާ އެއްބަސްވުން) އެގްރީމަންޓް ބާޠިލުކުރުމަށްކަމަށް ކަނޑައަޅައި،

ބުނެވުނު އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން ދަޢުވާ ވަކާލަތް ލިބިގެންވާ ފައިސާކާ ގޮތް އެނބުރި ބައްޕާއަށް ދަޢުވާކުރި ވަކާލާތުގެ ނަގުދުނަމަވެސް، އެ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރަނީ ހިނދު ދިނުމަށް ވަކާލާތުގެ ބައްޕާގެ ވަކާލާތުން ދިނުމަށްދުވަސްތަކުން ދަޢުވާކުރި ވަކާލާތުން އަންގައި،

ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) 23 ވަނަ މާއްދާ ބަޔާންކޮށްދީފައި، ޖުމުލަގެ ބަދަލުގައި ދަޢުވާކުރުމުގެ ބައްޕާ ދަޢުވާގެ ވަކާލާތުން ދިގުމެންދަރުކުރަނީ އަދާކުރުން ބޭނުންކުރަމުން، ދަޢުވާގެ

ފަރާތުން އެފަރާތުގެ އަމިއްލަ ފައިސާއިން (ރުފިޔާ ގުޅިގެން ދެއްކި ފައިސާ ހިމެނޭގޮތުން) ކުރި ޚަރަދެއްވާނަމަ، އެފަދަ ޚަރަދެއް ހޯދުމަށް އަދު ދަޢުވާއެއް ކުރަމުން، ދިފާޢުގެ ސަބަބުން މަޖާލެއްގެން ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިގޮތުގެމަތީން ހުކުމްކޮށްދީފައެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

02- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ސަރުކީ އަދި ޝާހިދު އަބްދުއްސައްތާރު ހިފެހެއްޓުމުގެ ބޭނުން އެދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން އަދި ށ. ގޮއިދޫ/ އާޖާދުގެ، މުޙައްމަދު އަބްދުއްލަތީފުގެ ފަރާތުން 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާ އެނުކުތާތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ދެފަރާތުގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެ ގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ؛

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ:** ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާއިން ބެއްލެވި މައްސަލާގައި ހުކުމްކުރައްވާފައިވާނީ ދުވަހުގެ ދުވަހުގައި ވަޒީފާ ނަންބަރު Cv-C/C-1114/2016 (މިއީ، ނޫސްބެސް ހުރަސްގަޅައި ސިއާ ބަންޑާރަކާދީ އިޖާރާތުކުރުމުގެ އެއްބަސްވުން) އާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުން ހުކުމަކީ ނުކުތާއެވެ.
- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ:** ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާއިން ބެއްލެވި މައްސަލާގައި ހުކުމްކުރައްވާފައިވާނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކުންފުނިތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުން ހުކުމަކީ ނުކުތާއެވެ.
- **ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ:** ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާއިން ބެއްލެވި މައްސަލާގައި ހުކުމްކުރައްވާފައިވާނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 142 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރައްވާފަދަ އަދުލުވެރިކަމާއެކުގައިކަމަށް ނުވާކަމަށް ބުން ހުކުމަކީ ނުކުތާއެވެ.

03- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ދަޢުވާއާ އާއި، އެދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން ށ. ގޮއިދޫ/ އާޖާދުގެ، މުޙައްމަދު އަބްދުއްލަތީފުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެނުކުތާތަކާއި ގުޅިގެން މައްސަލާގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުން ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި

ދައުވާކުރައްވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު އެންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

- ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާގެ ރައުޔު. މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ ހަމީދު އާއި، ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު ތާއީދުކުރައްވައެވެ.

3.1 ފުރަތަމަ ސުވާލު: އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ބަލާފައިވާ މައްސަލައަކީ، މއ. ނޫރުލީޝް ހުވަނދުގެއި އިމާރާތްކުރުމަށް، އެ އިމާރާތުގެ ވިޔަފާރިކުރާކަމާއި ސ. ގާއިދޫ/ އާޒާދުގެ މުޙައްމަދު ޝަރީފާ ދުވުނު އެއްބަސްވުމަކީ އިމާރާތް ހެދުމަށްފަހު ބޭނުން އަޅު ފޮތިދޮށް އިން ނަގާފައިވާ ލޯން އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް މުއްދަތުގައި ތަރުތީބު އެ ލޯން ދައްކާފައި ނުވާތީ، މި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހެދިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ނަންބަރު CVC/C-1114/2016 (މއ. ނޫރުލީޝް ހުވަނދުގެއި ކުލި ބަދަލުކޮށް އިމާރާތްކުރުމުގެ އެއްބަސްވުން) ގެ 7.3 އާއި މުއްދަތު ތަރުތީބު ފަދައިން ފިޔަވަޅުއަޅާދީ، އެއްބަސްވުމުގެ 7.4 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް އިމާރާތުގެ ފުރިހަމަ އެ އިމާރާތުގެ ފިނިހާރުވާއި ކަނޑައެޅުމަށް ދައުވާލިބޭފަރާތުގެ މައްޗަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށާއި، އަދި އެއްބަސްވުން ބާތިލުކޮށްދިނުން އެދި މއ. ނޫރުލީޝްހުވަނދުގެއި / މާލެ، ޝަރީފް ޢަލީއާއި، އަޙްމަދު ސަޢީދާއި، ފުއާދު ޢަލީއާއި، ޙައްސާން ޢަލީއާއި، މއ. ނޫރުލީޝް / މާލެ، ޙަސީނާ ޢަލީއާއި، މަރިޔަމް ޢަލީއާއި، ޢަބްދުއްސަލާމް ޢަލީއާއި، އާމިނަތު ޝާޒިޔާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ.

އެމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމުމުގައި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ ނަންބަރު Cv-C/C-1114/2016 (މއ. ނޫރުލީޝްހުވަނދުގެއި ކުލި ބަދަލުކޮށް އިމާރާތްކުރުމުގެ އެއްބަސްވުން) ގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާއާ ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ޚިލާފުވެފައިވާކަން މަޙްކަމަށް ސާބިތުވާތީ ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދީފައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ތާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުވެފައިވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

3.2 ދެވަނަ ކަމަކީ: ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ، Cv-C/C-1114/2016 (މއ. ނޫޓީރާސްޓްރަނަގެއި ހިޔާ ބަނޑާރަ ނަގޯބި އިމާރާތްކުރުމުގެ އެއްބަސްވުން)އާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުން ފަރާތަކުން ނުކުތުމުގައި، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބުނެފައިވަނީ،

- އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ 01 މަހާއި 20 ދުވަސް ލޯން ނުދައްކާ ނުވާނެކަމަށާއި
- އަދި އެއްބަސްވުމުގެ 7.4 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާފަދަ ހާލަތެއް ކުރިމަތިވެފައި ނުވާކަމަށާއި،
- އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށްފައިވަނީ އެއްބަސްވުމުގެ 16.1 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމަށާއި،
- އެއްބަސްވުމުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން ކޮށްފައިނުވާކަމަށް ދެން އެއްބަސްވުމުގެ 18.1 ވަނަ މާއްދާ ފާހަގަކޮށްފައި އޮންނަކަން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ[1] ތަފްސީލުން އެނގެން އޮތެވެ.

3.2.1 މއ. ނޫޓީރާސް ހަރުސްގެއި އިމާރާތްކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި 26 އޮކްޓޯބަރު 2016 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ބައެއް،

އެ އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީ، " އިމާރާތްކުރާ ފަރާތުން އިމާރާތްކުރުމަށްޓަކައި ނަގާ ލޯނާއި އިންޓަރެސްޓާ ފައިސާ އިމާރާތްކުރާ ފަރާތުން ލޯން ދޫކުރާ ފަރާތާއި އެއްބަސްވާ ގޮތުގެ މަތިން ބަޔާބަޔަށް ދައްކަންވާނެއެވެ. އަދި ލޯން ނުދައްކާ 1 (އެކެއް) މަހާއި 20 (ވިހި) ދުވަސްވުރެ އިތުރުވެގެން ނުވާނެއެވެ." މިފަދައިންކަމާއި،

އަދި އެއްބަސްވުމުގެ 7.4 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، "އިމާރާތް ކުރުމަށްޓަކާ ނަގާ ލޯން ނުދައްކައިގެން އެއްބަސް މަސައްކަތުގެ ސަރަޙައްދު ހިސާބުން ކަންކަން ގެސްހިނގާ، ލޯން

---

[1] އިސްތިއުނާފު ފޯމުގެ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ ތަފްސީލުގެ 8.1

ދެއްކުމަށްޓަކައި އިމާރާތްކުރާ ފަރާތުގެ ޝަރުތުގެ ދަށުގައިވާ ފޯރުކޮށް އިމާރާތުގެ ވެރިފަރާތާއި ޙިއްޞާކުރަން ރަނގަޅުކުރުން އަދި އެޕާރޓްމަންޓްތަކާއި ގުޅޭ ސާމާނު ވިއްކައި އިމާރާތުގެ ވެރިފަރާތަށް ދެއްކުމަށެވެ." މިފަދައިން ކަމާއި،

މި އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމުގެ ގޮތް އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބާޠިލުކުރެވިދާނެކަމާއި، އެ މާއްދާގައި ބުނާ މި އެއްބަސްވުމުގައިވާ މުއްދަތާއި، އިމާރާތުގެ ފަރާތުން މަސައްކަތް ނިމުމަށް މި އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި ދިޔަ ހާލަތުގައި 34 (ތިރީސް ހަތަރެއް) ދުވަހުގެ ނޯޓިސްދީގެންނެވެ.

އަދި އެއްބަސްވުމުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، އެ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން އުފެދޭ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލު ހޯދުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭނެގޮތް ކަމާއި، އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން ފާހަގަކުރި އެއްބަސްވުމުގެ 18.1 މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، އެ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން އުފެދޭ މައްސަލައެއް ފުރަތަމަ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވާހަކަ ދައްކައިގެން ސުލްހަވެރިކޮށް ޙައްލުކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރަންވާނެ ކަމާއި، އެގޮތުން ޙައްލު ނުކުރެވިއްޖެނަމަ އެމައްސަލައެއް ޙައްލުކުރާނީ ސިވިލް ކޯޓުން ހުށަހަޅައިގެންކަމުގައެވެ.

3.2.3 މިމައްސަލާގެ ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށާއި ފަރާތްތަކުގެ ހެކިހުއްޖަތަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރާއިރު،

މަ. ރޯޒްވިއު ހުރިގޭގައި އިމާރާތްކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ ބަޔާންވެފައިވާ އެއްޗެހީގެ ޝީޓު ބާބުގައި ހަމަޖެހުނު ބޭނުން ޗެކު ނަގައިގެން ކަމާއި،[2] އެ ވީން ދެއްކުމުގެ ޒިންމާ އެއްބަސްވުމުގެ ތަނުން ބާޠިލުކުރުއްވައިފައި އިމާރާތްކުރާފަރާތުގެ ހައިސިއްޔަތުން މުޙައްމަދު އަބްދުއްރަޙީމާނާ އެއްބަސްވުމުގެ އިސްތިސްނާކުރުން 7.3 ވަނަ މާއްދާއިން ސާފުކަން އެނގެން އޮންނައިރު، މަ. ރޯޒްވިއު ހުރިގޭގައި އިމާރާތްކުރުމުގެ ބޭންކް ހާލު ފޮނުވާލެވިފައި އިން 17 އޮގަސްޓު 2017 ގައި -/12587،410.00 (ބާރަ މިލިއަން ފަސްސަތޭކަ އަށްޑިހަ ހަތް ހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ދިހަ ރުފިޔާ)ގެ ޗެކުން ލޯނު ދޫކުރެވިފައެވެ.

---

[2] މަ. ރޯޒްވިއު ހުރިގޭގައި އިމާރާތްކުރުމުގެ އެއްބަސްވުމުގެ 7 ވަނަ މާއްދާ

ބުނެވުނު ލޯނަށް މަހުންމަހަށް ގަވާއިދުން ދައްކަންޖެހޭ އިންސްޓޯލްމަންޓް ފައިސާ ދައްކަވުން ނުދާތީ، 08 އޮގަސްޓް 2018 ގެ ނިޔަލަށް ލޯނަށް ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާވާ ފައިސާ ދެއްކުމަށާއި އަދި ކޮންމެ މަހަކު ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ އެމަހެއް ނިމުމުގެ ކުރިން ގަވާއިދުން ދެއްކުމަށް ސަމާލުކަން ދިނުމަށް އަންގައި 09 އޮގަސްޓް 2018 ގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްރަޙީމަށް ސިޓީ[3] ފޮނުވާފައިވެއެވެ.

އަދި ބުނެވުނު ސިޓީގެ ފަހުން ދެވަނަ ސިޓީއެއް 07 އޮގަސްޓް 2019 ގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްރަޙީމަށް ފޮނުވާފައިވެއެވެ. މި ސިޓީ ފޮނުވާފައިވަނީ އެއަހަރުގެ މެއި، ޖޫން، ޖުލައި، އަދި އޮގަސްޓް އިންސްޓޯލްމަންޓް ފައިސާ ގަވާއިދުން ދައްކާފައިނުވާކަން ފާހަގަކޮށް އޮންނަނީ، އެސިޓީގައި ލޯނު އެކައުންޓަށް މަހުން މަހަށް ގަވާއިދުން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][4]

އަދި އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][5] ލޯނުން މަހުންމަހަށް ގަވާއިދުން ދައްކަންޖެހޭ އިންސްޓޯލްމަންޓް ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާތީ، 18 ނޮވެމްބަރު 2019 ގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން އިތުރު ސިޓީއެއް[6] ފޮނުވާފައި އޮންނަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާވާ ފައިސާއާއި [illegible] [illegible] [illegible] ގެ [illegible] ޖުމްލަ 257,696.71 ރުފިޔާ [illegible] [illegible] [illegible] އޮންނަނީ، ލޯނު ގަވާއިދުން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ނުދައްކާތީވެ [illegible] [illegible]

---

[3] [illegible] 1 ގެ [illegible] ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ޕީއެލްސީ ގެ ނަންބަރު: BML/RECOVERIES/2018/3651 (09 އޮގަސްޓް 2018) ސިޓީ. މި ސިޓީގައި [illegible] އަދި އޮގަސްޓް 2018 ގެ އިންސްޓޯލްމަންޓް ފައިސާ [illegible] [illegible]

[4] ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ޕީއެލްސީ ގެ ނަންބަރު: BML/RECOVERIES/2019/8965 (07 އޮގަސްޓް 2019) ސިޓީ

[5] މިމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible] ކުރެވިފައިވަނީ 10 ސެޕްޓެމްބަރު 2019 ގައި

[6] BML/RECOVERIES/2019/12851 (18 ނޮވެމްބަރު 2019) ސިޓީ

ކަނޑާނުކޮށްދީ އެއްބަސްވުމުގެ ގޮތުން ދައްކަންޖެހި ނުދެއްކިވާ ފައިސާ (ވިއްސަތް) 27 ނޮވެމްބަރު 2019 ގެ ކުރިން ދައްކައި ހަވާލުކުރުމަށް އަންގާފައި އޮތެވެ.

މިމައްސަލާގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން ބަލާއިރު، އެއްބަސްވުމާއި އެއްގަމުން ގޮތުން ފަރާތުން ދައްކައިދިނުމުގެ ބޭނުމުން ސިޓީ ލިބުން ފުރުމުން އެއްބަސްވުމުގެ ބަޔާންތަކުގެ މުއްދަތުގައި ވަޒީފާދިނުމުގައި ޝަރުޠުތަކުން ބަޔާންކޮށްފައި ހުރިގޮތުން،

ދަޢުވާކުރާފަރާތުން ވަނީ މި އިސްތިއުފާގެ ބަޔާނާއި ބެހޭގޮތުން ދެ އިސްތިއުފާކުރިގޮތް މައްސަލައި ދައުލަތުގެ ދަށުން، އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ފޯނުން ގަވާއިދުން ދައުލަތަށް ފައިސާ ދައްކާން ނޫނީ މި އަހަރުގެ މަސައްކަތް ބިނާކޮށްފައި އޮންނަން އެނގެއެވެ،

މައްސަލައިގައި މުސާރައިގެ އަދާކުރަންޖެހޭ ފައިސާ ދައްކައިދީ، މި އިސްތިއުފާ މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ދައުލަތުގައި ކޮށްފައި މަސްދުވަހުގެ އިސްތިއުފާދިނުމުގައި އެކުލެވޭ 02 މަސްދުވަހުގެ މަސްދުވަހުގެ އިސްތިއުފާދިނުމުގައި ބުނާއި އޮންނަނީ،[7] ފޯނުން ވަނީ ދައުލަތު ބިނާކޮށް މަސްދުވަހުގެ ސަބަބުން ފޯނުން އިސްތިއުފާ ހަމައެކަނި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުސާރައިގެ އަދާކުރަންޖެހޭ ވަޒީފާއިން އިސްތިއުފާދިނުމަށް ގޮސްފައެވެ. މިގޮތުން މަހުން މަހުން ދައުލަތަށް ވަނީ ގަވާއިދުން ދައުލަތުން ނިންމަން ފޯނުން ވަނީ ޖަލްސާކުރުން ބާރުގެ އެއް ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައިފައިވާ ބާރުގެ އަދާކުރަންޖެހޭ ސިޓީތަކުގެ ފޯނު އެނގެން އޮތެވެ.

އަދި ވަކިކުރުން ދެފަރާތުގެ ދެމެހެއްޓުމުގައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވަކިވުން ފޯނުން ބަލާފައި ވަނީ ނޯޓިސް 1 (އެކެއް) މަހާއި 20 (ވިހި) ދުވަހުގެ ފަހުން އިސްތިއުފާ ދޭންވާނެ ބަދަލުގައި މުސާރައިގެ ބަލާން ސަބަބުން އަދާކުރެވޭ އެއްބަސްވުމުގެ ބަދަލުން ދެފަރާތް އިސްތިއުފާދިނުމުގެ ޙައްޤުވާ ގޮތަށް އެނގެއެވެ.

---

[7] މުސާރައިގެ އަދާކުރަންޖެހޭ ވަޒީފާގެ ސަބަބު ބެހޭގޮތުން ކަނޑައަޅާ ގަވާއިދުގެ 7.2 ގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާގޮތުން ދައުލަތުގައި ފޯނު މެދުވެރިކޮށް ދައުލަތުގައި ވަކިކުރުމުގެ ނޯޓިސް ދޭން ޖެހޭ މަސްދުވަހުގެ ދުވަސް ވަޒީފާދޭފަރާތަށް، މިގޮތުން 02 މަސްދުވަހުގެ މަސްދުވަހުގެ ނޯޓިސް އިސްތިއުފާދިނުމުގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

3.2.4 ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާގައި އިމާރާތްކުރުމަށް ނަގާފައިވާ ލޯނަށް ބަރާބަރަށް ފައިސާ ނުދެއްކި 1 (އެކެއް) މަހާއި 20 (ވިހި) ދުވަހަށް ވުރެ އިތުރު ވެގެން ނުވާނެ ކަމަށް ބުނެފައިވިނަމަވެސް އެކަމަކީ އެއްބަސްވުން ބާޠިލު ކުރެވޭނެ ހުއްޖަތެއް ނޫންކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] ދެއްކުމަށް ބުނެފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާއާ އިމާރާތްކުރާ ފަރާތްކަމުގައިވާ މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްރަޙީމު ހިލާފުވެފައިވާކަން އެނގެން އޮންނައިރު، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މާއްދާތަކާއި އިމާރާތްކުރާ ފަރާތުން ހިލާފު ވެއްޖެނަމަ އެއްބަސްވުން ބާޠިލު ކުރެވިދާނެކަން އެއްބަސްވުމުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ އިން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އިމާރާތްކުރުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ އިމާރާތް ކުރުމަށްޓަކައި ނަގާފައިވާ ލޯނު ގަވާއިދުން ނުދެއްކުމަކީ އެއްބަސްވުމުގެ ޖައުހަރީ ކަމެއްކަމާއި، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ޖައުހަރީކަމާއި އެއްބަސްވުން ހިލާފުވެއްޖެނަމަ ބައިވެރިއަކު އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރުޠުތަކުން އަހުދުގެ ބާރު އެއްބަސްވުމުގެ މަޤްޞަދު ބައިވެރިޔާއަށް ލިބި އޮންނާނެކަން އެނގެން އޮންނައިރު، އެއްބަސްވުމުގެ ޖައުހަރީ މާއްދާތަކާއި އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިއަކު ހިލާފުވެގެން ހުރަހަށް މަޤްޞަދުޙާޞިލުކުރުމުގައި އަކަން ސާބިތުވާނަމަ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް ގޮތުން ކަނޑައެޅިދާނެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/351 ގަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި އޮންނަކަމެވެ.

އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިން އަމަލުކުރަންޖެހޭ އެއްއެއްބަސްވުމުގެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަރުޠުތަކާ އެއްގޮތަށްކަމާއި، އެހެން ގޮތަކަށް އަމަލުކުރެވޭނީ ކޮންޓްރެކްޓްގެ އަނެއް ބައިވެރިޔާ އެއްބަސް މަސައްކަތް [illegible] ކަމަކަށް ދުވަސް ނުވަތަ [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އިން އެނގެން އޮންނައިރު، މިމައްސަލާގައި އުފެދިފައިވާ [illegible] [illegible] އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

[illegible] ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވެފައިވާކަން ސާބިތުވާނަމަ އެއްބަސްވުން ބާތިލްކަމަށް ކަނޑައެޅުމަށް އެއެއްބަސްވުން ފަސްޚުކޮށް އެދިގެން [illegible]، [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކުރުމުގައި އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބަޔާން ސަބަބުތައް ނެތްކަން އެދިގެން [illegible].

3.3 ތިންވަނަ ކަމަކީ: ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކުރެއްވުމުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވާކަމަށް [illegible] [illegible] ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ބަލާއިރު،

ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާން ކުރަނީ " ކޮންޓްރެކްޓަކުން އޭގެ ބައިވެރިއަކަށް ލާޒިމުކުރާ [illegible] [illegible] ނުވަތަ އެކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަކަށް ނުވާނަމައެވެ." [illegible]، [illegible] [illegible] އާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

[illegible] ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ހ) ގައި [illegible] [illegible]، [illegible]

- އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު ނަންބަރު

4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)[8] އާ ޚިލާފުވާ

ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

- ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކީލާއި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތާ ދެމެދު ވެފައިވާ މި މައްސަލާގައި ހިމެނޭ އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާއިން ލާޒިމުކުރާ ފީ އަދާކުރުން ވަކިކުރުމާމެދު ސަރަޙައްދު ނުކުރެވޭގޮތަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ޚިލާފުވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

- ދަޢުވާގެ ދަރުމަޔަށްފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 7.3 ވަނަ މާއްދާއާ ގުޅޭގޮތުން އަބަދުވެސް ވަކީލުން ބަދަލުކުރުމުގެ ޙައްޤު ދީފައިވާއިރު ވަކި ކުރުމަކީ، ވަކީލު ދޫކޮށް ޤާނޫނީ ކޮށްދެވޭ، މައްސަލައި ދަޢުވާކީ ވަކީލުގެ ޚިދުމަތް ލިބުމުގެ ޙައްޤު ދޫކޮށް ބާޠިލް ނުވެއެއް، ވަކީލުގެ ޙައްޤުތައް ހިފެހެއްޓުމަށް ގެންގުޅޭ ބާރު ހުރި ކަމަށްވުމުން ދިފާޢުކުރާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، އަދި 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޚިލާފު އެއްބަސްވުމެއް ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވެއެވެ.

ބުނެވުނު ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ތަކުރާރު ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ ބަލައި ބާރު ތަކާ ދޭތެރޭ ޝަރީޢަތުން އިސްތިއުނާފުކުރި ޙުކުމް މިމައްސަލާގައި ކުރަނިވި ނުވާކަން އެނގެއެވެ.

އެހެންކަމުން އިސްވެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ސަބަބުތަކާ އެއްގޮތަށް ކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ގަޟިއްޔާގައި ކުރެވުނު ޙުކުމް އެއީ މުޅިއެކު އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ކުރަނިވި ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އެ ގަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ބާތިލްކޮށް ދަޢުވާގެ ނިންމުން ފުރިހަމަ ޝަރީޢަތް އިތުރަށް ބަލަން ނިންމީމެވެ.

---

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ތެރެއިން ތިރީގައިވާ ކަމެއް ހިމެނޭނަމަ، ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ. އެކޮންޓްރެކްޓުގެ ވުޖޫދު ބާޠިލުވާނެއެވެ. ޤާނޫނަކާ ނުވަތަ ޝަރީޢަތާ ޚިލާފު ކަމެއް ކުރުމަށް ކުރާ ކޮންޓްރެކްޓެއް، ވީމާ އެކަމެއް ކުރުމަށް އެއްބަސްވާ އެއްބަސްވުމެއް ނުވަތަ އެފަދަ ކަމެއް ހިމެނޭ ކޮންޓްރެކްޓެއް ބާޠިލުވާނެއެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެދިޔަ ސަބަބުތައް އެފަދައިން ހުރުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 3198/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމަށް ތާއީދުކޮށް މިމައްސަލަ މި ކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ.